

ALUEELLINEN
KEHITTÄMISTEHTÄVÄ
OULU

Opetus- ja
kulttuuri-
ministeriö

YLEISTEN KIRJASTOJEN DIGIHANKE Kainuu ja Pohjois-Pohjanmaa

Hankeraportti

Timo Kuru
Oulun kaupunginkirjasto
17.12.2020

Sisällys

1	Johdanto	2
2	Hankkeen lähtökohdat ja organisointi	3
2.1	Digiosaaminen AKE Oulu alueella	3
2.2	Hankkeen toiminnan organisointi	4
3	Hankkeen toiminta	6
3.1	Budjetti	6
3.2	Aikataulu ja toteutus	6
3.3	Suunnittelu syksyllä 2019	7
3.4	Lähikoulutukset kevät 2020	8
3.5	Etäkoulutukset kevät 2020	8
3.6	Lähikoulutukset syksy 2020	9
3.7	Etäkoulutukset syksy 2020: webinaarit ja Ari Haasion tiedonhaun työpajat	10
3.8	Valtakunnallinen yhteistyö	10
4	Hankkeen vaikutukset ja jatkotoimenpiteet	12
4.1	Digitaitokyselyt 2019 ja 2020	12
4.2	Hankkeen palautteiden seuranta	12
4.3	Jatkotoimenpiteet	12

1 Johdanto

Julkisten palveluiden digitalisointi on ollut pitkään yksi Suomen valtion tavoitteista. Tavoitteen toteuttamiseksi valtionvarainministeriö käynnisti AUTA-hankkeen. Sen tehtävänä oli kehittää toimintamalli, jolla saataisiin kansalaiset digipalveluiden äärelle. AUTA-hanke on ollut suoraan vaikuttamassa yleisten kirjastojen digihankkeen aloittamiseen vuonna 2019. Kansalaisten digiosaamisen tukeminen eli digituki on annettu osittain myös yleisten kirjastojen vastuulle. Digi- ja väestötietovirasto (DVV) koordinoi valtakunnallisesti digitukea ja auttaa paikallisia organisaatioita digituen antamisessa.

Valtionvarainministeriö myönsi vuonna 2019 alueellista kehittämistehtävää hoitaville kirjastoille yhteensä 860 000 euron erityismäärärahan Kirjastojen digihankkeelle. Tämä summa jaettiin alueellista kehittämistehtävää (AKE) ja valtakunnallista kehittämistehtävää (VAKE) hoitaville kirjastoille. Yksi alueellista kehittämistehtävää hoitavista kirjastoista on Oulun kaupunginkirjasto, jolla on alueellinen kehittämistehtävä Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan alueilla. Hankkeen tavoitteeksi asetettiin:

1. Henkilöstön osaamisen kehittäminen - digineuvontaosaamisen minimitason määrittely (palvelujen tuntemus, palvelujen käytön neuvonta ja opastus mm.) ja minimitason määrittelyn pohjalta toteutettava kirjastohenkilöstön lisäkoulutus.
2. AUTA-hankkeen toimintamallin vahvistaminen kirjastoissa: Digituen tarjoajien toimintaverkoston tuntemus ja yhteistyön kehittäminen paikallisesti ja alueellisesti, paikalliset ja alueelliset toimintamuodot ja hankkeet.

Yleisten kirjastojen neuvosto (YKN) asetti kirjastoille suositukset digitaidoista ja digituen antamisesta huhtikuussa 2019. Suositukset on jaettu viiteen kategoriaan, joiden sisältöä on tarkennettu esimerkeillä. Suositusten tavoitteena on yhdenmukaistaa digitaitoja kaikissa Suomen kirjastoissa. Oulun kaupunginkirjaston hallinnoima yleisten kirjastojen digihanke Kainuu ja Pohjois-Pohjanmaa, jota jatkossa kutsutaan Digihankkeeksi, käytti hankkeessa YKN:n suosituksia henkilöstön osaamisen kehittämisen pohjana.

Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueella on 38 kuntaa ja 99 toimipistettä. Alueella oli noin 360 henkilötyövuotta töissä kirjastoissa. Alue on maantieteellisesti toiseksi laajin Lapin AKE-alueen jälkeen Suomessa. Se ulottuu Kalajoelta Kuusamoon ja Kuhmoon. Hanke toimi neljän kirjastokimpan ja kahden itsenäisen kirjaston alueella. Kimpat ovat Outi-Kirjastot, Kainet-kirjastot, Tiekkö-kirjastot ja Kiri-kirjastot. Itsenäiset kirjastot ovat Reisjärven ja Sotkamon kirjastot.

2 Hankkeen lähtökohdat ja organisointi

Alueellinen kehittämistehtävä annettiin yhdeksälle kirjastolle vuonna 2018. Oulun kaupunginkirjastolla on alueellinen kehittämistehtävä Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan alueilla. Hankkeen alkaessa syksyllä 2019 Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan alueen kirjastojen välinen yhteistyö oli aloitettu. Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan alueella on yhteinen e-kirjasto.

Hankkeen alussa yhteistyökanavia ja alustoja oltiin rakentamassa. Materiaalit ja informaatio jaettiin alueen kirjastoille sähköpostitse tai Kirjastossa Tavataan -sivuston kautta. Oulussa otettiin käyttöön vuoden 2020 alussa Microsoft Teams, jonka AKE Oulu tiimiin, kaikki alueen työntekijät kutsuttiin. Yhteistyö Teamsin kautta kasvoi koronakevään aiheuttaman poikkeustilan vuoksi.

2.1 Digiosaaminen AKE Oulu alueella

AKE Oulun henkilökunnan digitaalisten taitojen kehittämisestä vastaavat työntekijät olivat hankkeen alkuun mennessä kartoittaneet alueen henkilökunnan digiosaamistaitoja. Kartoituksen perusteella tiedettiin, että kirjastoissa oli vaihtelevaa osaamista ja digituen käsite oli vieras.

Suurissa ja keskiuurissa kirjastoissa oli monen tasoista osaamista ja usein digituki oli keskitetty yhdelle tai kahdelle henkilölle. Omaan osaamiseen ei täysin luotettu, eikä oltu varmoja siitä, miten digitukea tehdään tai millaisia taitoja se vaatii. Pienissä kirjastoissa opastusta annettiin osaamisen ja resurssien mukaan, mutta epävarmuutta digituen muodoista ja omasta osaamisesta löytyi myös täältä.

Kokonaisuudessaan digiosaamista alueelta löytyi kiitettävästi, mutta omiin taitoihin ei luotettu ja digituen käsite oli epäselvä. Ei välttämättä ymmärretty, että opastusta tehtiin jo nyt. Muun muassa sähköpostin käytössä ja tulostamisessa autettiin lähes päivittäin kaikissa kirjastoissa. Tämäkin oli digitukea, mutta sitä ei mielletty sellaiseksi, vaan digituen saatettiin ajatella olevan jotain uutta ja erikoista. Osaamista kartoitettiin lisää syksyllä 2019 tehdyllä kyselyllä. Digitaalisen kyselyn selvitti työntekijöiden digitaalisten taitojen osaamistasoa Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan kirjastoissa.

2.2 Hankkeen toiminnan organisointi

Digihankkeeseen palkattiin kokoaikaiseksi työntekijäksi informaation nimikkeellä filosofian maisteri Timo Kuru. Hän aloitti työnsä 1.10.2019 ja työskenteli hankkeessa koko sen toiminnan ajan. Hanke päättyi 31.12.2020. Hankkeen pääpaikkana toimi Oulun kaupunginkirjaston pääkirjasto, koska AKE-toimintaa hoidetaan kyseisestä yksiköstä.

Hanketyöntekijän tehtäviin kuului:

- Selvittää digitaitojen tilanne hankealueella.
- Suunnitella hankkeen toteutuksen aikataulu.
- Suunnitella hankkeen käytännön toiminta annettujen ohjeiden ja tavoitteiden perusteella.
- Auttaa alueen kirjastojen henkilöstöä kehittämään digitaitoja.
- Luoda digitaitojen itseopiskelumateriaaleja.
- Nostaa henkilöstön digiosaamista.
- Luoda digiosaamisen jatkumoa yhteistyössä AKE-työntekijöiden kanssa.

Syksyllä 2019 Digihankkeen tavoitteeksi otettiin hankesuunnitelman mukaisesti 2 päätavoitetta: osaamisen kehittäminen ja digituen toimintamallin vahvistaminen. Tavoitteisiin pyrittiin; auttamalla kirjastojen henkilökuntaa kehittämään omia digitaitojaan, innostamalla heitä ottamaan käyttöön erilaisia digituen muotoja sekä vahvistamalla AUTA-hankkeen toimintamallia.

Hankkeessa aiottiin käydä jokaisessa AKE-alueen kunnassa, huomioida erityisesti pienet kirjastot, motivoida henkilöstöä, kohottaa henkilöstön luottamusta omiin taitoihinsa, pitää mahdollisimman paljon lähikoulutusta ja tuoda henkilöstölle työkaluja digiosaamistaitojen kehittämiseen.

Hankkeelle perustettiin ohjausryhmä. Ohjausryhmän toimi hankkeen ohjaavana tahona ja vei osaltaan Digihankkeesta tietoa alueelle. Ohjausryhmän jäsenet valikoituivat monipuolisesti alueen henkilöstöstä. Ohjausryhmässä toimi:

puheenjohtajana 1.10.2019-7.9.2020 alueellinen kirjastopalvelupäällikkö, Heidi Karhu (Oulu)
kirjastopalvelujohtaja Jouni Pääkkölä (Oulu)
puheenjohtaja 7.9.-31.12.2020 palvelupäällikkö Ritva Nikola (Oulu)
kirjastonhoitaja Maria Hiltunen (Sotkamo)
palvelupäällikkö Joni Rahja (Kalajoki)
kirjastonhoitaja Päivi Ojala (Kajaani)
kirjastonhoitaja Eveliina Lemmetyinen (Siikalatva)
kirjastovirkailija Salla Pulkkanen (Kuusamo)
informaatikko Ritva Nikola 1.10.2019-7.6.2020
informaatikko Anne Ollanketo 8.6.-31.12.2020.

Hankkeen työntekijä Timo Kuru toimi ohjausryhmän sihteerinä. Ohjausryhmän jäsenet tulivat laajasti hankealueelta. Tämä edisti hankkeen toimintaa ja helpotti sen vastaanottamista alueelle. Ohjausryhmän jäsenet

toimivat aktiivisesti yhteistyössä hanketyöntekijän kanssa hankkeen tavoitteiden saavuttamiseksi. Ohjausryhmä kokoontui 7 kertaa ja kokoukset pidettiin Microsoft Teamsin välityksellä etäkokouksina. Etäkokoukset olivat luonteva valinta digihankkeen ohjausryhmän kokousten järjestämiseksi. Tämä vähensi ohjausryhmälle koituvaa matkustamista. Oulun kaupunginkirjaston sisäisten töiden uudelleenjärjestelyn vuoksi Heidi Karhu siirsi ohjausryhmän puheenjohtajuuden Ritva Nikolalle elokuussa 2020.

3 Hankkeen toiminta

3.1 Budjetti

Valtionvarainministeriö myönsi vuonna 2019 alueellista kehittämistehtävää hoitaville kirjastoille yhteensä 860 000 euron erityismäärärahan yleisten kirjastojen digihankkeelle. Tämä summa jaettiin alueellista kehittämistehtävää ja valtakunnallista kehittämistehtävää hoitaville kirjastoille. Valtion avustuksen käyttöaika oli 1.5.2019-31.12.2020. Valtionavustus sai kattaa 100% hankkeen hyväksyttävistä kustannuksista, koska yleisten kirjastojen digihankkeen tuotokset hyödyttävät laajasti kaikkia yleisiä kirjastoja ja ovat siten välttämättömiä palveluiden tasapuolisen saatavuuden turvaamiseksi.

Taulukko 1 Digihankkeen suunniteltu budjetti

Henkilöstökulut	48 000 €
Tilavuokrat	1 500 €
Ulkopuoliset palvelut	500 €
Laitekulut	7 000 €
Koulutuskulut	5 648 €
Matka- ja majoituskulut	13 252 €
Painatuskulut	500 €
Yhteensä	76 400 €

Budjetti ei ylittynyt vaan päättyi 0-tulokseen. Kuluja uudelleen kohdistettiin Koronan tuomien rajoitteiden vuoksi, muun muassa alueella tehtävät lähikoulutukset vaihtuivat huhtikuussa 2020 etäkoulutuksiksi.

3.2 Aikataulu ja toteutus

Digihanke toteutettiin 1.10.2019 ja 31.12.2020 välisenä aikana. Hankkeen toiminta-aika oli jaoteltu suunnittelu- ja toteutusosaan. Hankkeen suunnitteluosa kesti lokakuun 2019 alusta joulukuun 2019 loppuun. Suunnitteluosiossa hankkeen työntekijä valmisteli koulutuksia, esitteli hanketta ja sen toteutussuunnitelmaa Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan kirjastonjohtajille, aikataulutti toteutusosion koulutuspäiviä ja organisoii tavoitteen mukaisia suuria koulutuksia toteutusosiolle. Digihankkeen toteutusosio alkoi tammikuussa 2020 ja päättyi hankkeen loputtua joulukuun lopussa 2020.

Hankkeen käytännön tavoitteiksi otettiin:

- Käydä kaikissa alueen kunnissa.
- Huomioida erityisesti pienet kirjastot.
- Motivoida kirjastojen henkilökuntaa digituen antamisessa.
- Kohottaa kirjastolaisten luottamusta omiin taitoihinsa.
- Pitää mahdollisimman paljon osallistavaa lähikoulutusta.
- Tuoda kirjastolaisten tietoisuuteen työkaluja ja parantaa digiosaamista.

Koulutukset suunniteltiin järjestettäväksi kirjastoissa, jotta välimatka ei aiheuttanut esteitä ja mahdollisimman moni pystyi osallistumaan. Kirjastot valitsivat suunnitellusta tarjonnasta tarpeidensa mukaiset koulutukset.

3.3 Suunnittelu syksyllä 2019

Syksyllä 2019 hankkeeseen rakennettiin sisällöksi YKN:n suositusten perusteella seitsemän aihepakettia, joita tarjottiin kirjastoille. Pakettien tarkoitus oli kouluttamisen lisäksi herättää kirjastoissa keskustelua digituesta. Paketit koostuvat PowerPoint-dioista, jotka selittävät aiheen lyhyesti ja selkeästi sekä PDF-tiedostosta, joissa oli lisämateriaalia ja linkkejä lähteisiin sekä lisätietoon. Paketit nimettiin seuraavasti:

- E-kirjasto ja Kirjasto netissä
- Kirjasto julkaisijana
- Laitteet
- Sähköposti ja pilvipalvelut
- Tiedonhaku
- Tietoturva ja Viranomaiset

Pakettien sisällöt vastasivat nimensä mukaista aihetta. Suunnittelun ja pakettien valmistamisen jälkeen ryhdyttiin testaamaan hankkeen toimintaa. Alfatestauksessa Ritva Nikola, Riikka Sirviö ja Timo Kuru kävivät paketteja läpi ja keskustelivat niiden toiminnasta. Alfatestauksen muutosten jälkeen hanke siirtyi Betatestausvaiheeseen, johon Oulun itäisen alueen kirjastot osallistuivat. Kiimingin kirjastossa Syke-talolla pidettiin 18.12.2019 Betatestaus heidän valitsemiensa pakettien perusteella.

Syksyn aikana hankkeen työntekijä kävi alueen kirjastokimppojen johtajien kokouksissa kertomassa, miten hanke tulee toimimaan ja mitä odotuksia hankkeella oli kirjastojen johtajille Sotkamon ja Reisjärven kirjastojen johtajat tavoitettiin myös. Joulukuussa 2019 alettiin varata keväälle opetuspäiviä, aikoja ja paketteja. Kirjastoja kehoitettiin ottamaan aiheeksi se paketti, jossa heillä oli kaikkein eniten opittavaa.

3.4 Lähikoulutukset kevät 2020

Heti tammikuun alusta alkoi kierros OUTI-kirjastoissa. Koulutuskierron suunnattiin alueelle kirjastokimpoittain. Tammi-, helmi- ja maaliskuu olivat hyvin täynnä koulutuspäiviä. Ennen maaliskuun koronaepidemiaa ehdittiin käydä lähes kaikissa kunnissa.

Koulutuksista saatiin paljon positiivista palautetta, mutta myös kehitettävää löytyi. Koulutuksia kehitettiin jatkuvasti kevään myötä. Osallistaminen koulutuksessa toimi hyvin ja koulutuksissa käytiin keskustelua kirjastojen roolista digituen tarjoajana. Kirjastojen henkilökunnan kuva siitä mitä digituki on, miten, kuka ja missä sitä tehdään, selkeni huomattavasti. Koulutuksissa keskusteltiin siitä mitä kirjastossa on tehty tai halutaan tehdä tulevaisuudessa digituen suhteen. Kaikissa kirjastoissa jotain oli tehty ja tulevaisuuden suhteen oli monenlaisia suunnitelmia. Resurssit tapahtumien ja tuen järjestämisessä olivat rajoittava tekijä, sillä motivaatiota digituen toteuttamiseen löytyi pienistäkin kirjastoista.

Lähikoulutuksien vaikuttavuus oli huomattava. Pienryhmissä kaikkien osallistujien aktiivisuus nousi verrattuna suurempiin koulutuksiin. Keskustelu oli vilkkaampaa ja kirjastokohtaisempaa ja pienryhmissä pystyttiin keskittymään opetukseen paremmin. Palautteiden kautta saimme selville, että kirjastoissa toivottiin enemmän käytännön opetusta ja vierihoitoa.

Maaliskuun puolivälissä koronaepidemian vuoksi lähikoulutus jouduttiin keskeyttämään, mikä johti huhti- ja toukokuulle suunniteltujen koulutusten perumiseen. Tämä koski kaikkein eniten Oulun lähikirjastoja, mutta myös monta muuta kuntaa. Lähikoulutuksista oli saatu todella paljon hyvää palautetta ja kirjastoissa oli pidetty paikalla käymistä erittäin positiivisena ja opetusta tukevana asiana. Lähikoulutusten keskeydyttyä kehitettiin uusia toimintatapoja hankkeen toteuttamiseen etänä.

3.5 Etäkoulutukset kevät 2020

Maaliskuun lopussa hanke aloitti koko alueen henkilökunnalle avoimet webinaarit. Webinaareja pidettiin tiistaisin ja torstaisin kello 13-14. Aiheina olivat:

- Microsoft Teamsin käyttö 31.3.2020
- Kirjasto julkaisijana 2.4.2020
- Laitteet 7.4.2020
- Digitukiasiakkaan kohtaaminen 9.4.2020
- Instagramin käyttö 14.4.2020
- Canvan peruskäyttö 16.4.2020
- Videoiden luominen 21.4.2020
- Sähköposti ja pilvipalvelut 23.4.2020
- E-kirjasto 28.4.2020
- Viranomaiset 30.4.2020
- Tietoturva 5.5.2020
- Tiedonhaku 7.5.2020

Webinaarien aiheiksi valikoitui valmiiden pakettien aiheet sekä ajankohtaisia että toiveiden mukaisia asioita. Alueelta tuli useita pyyntöjä, joissa toivottiin koulutusta Instagramin ja Canvan käytössä. Videoiden luomiseen tuli myös toiveita, sillä asia oli korona sulun vuoksi ajankohtainen, mutta melko tuntematon. Tallenteet luotiin kaikista muista paitsi kahdesta ensimmäisestä. Kirjasto julkaisijana kuvattiin jälkikäteen ja Teams koulutusta ei kuvattu uudestaan, koska siitä oli jo monta hyvää koulutusta olemassa.

Osallistujia webinaareissa oli todella hyvin. Yhteensä webinaareihin osallistui 785 ihmistä. Osallistujia oli kaikista kirjastoista, mutta erityisesti niistä, joissa keväällä ei ollut pystytty vierailemaan.

3.6 Lähikoulutukset syksy 2020

Syksyllä 2020 toteutettiin toinen lähikoulutusten kierros. Erityisesti panostettiin niihin kuntiin, johon keväällä ei ollut päästy koronavuoksi. Syksyn koulutuksissa painotettiin kevättä enemmän toiminnallisuuteen.

Syksyn koulutusten sisältö vaihteli hieman kirjastojen tarpeiden mukaan. Koulutuksissa käytiin läpi Opiskeluresursseja, verkostoitumista, miten pysyä digimaailmassa mukana ja digitukiasiakkaan kohtaaminen -työpaja. Koulutusten kesto oli 90-120 minuuttia. Pääpainona oli keskustelun avaaminen digituesta ja digituen ajattelu kirjastotyönä sekä kirjaston ajattelemisen verkoston jäsenenä. Syksyn koulutusten myötä digituki ja verkostojen merkitykset alkoivat hahmottua kirjastoissa. Verkostoitumista selkeyttivät Koko kylä digiopastaa -julisteen ja Digiä opastamaan -julkaisun. Nämä materiaalit tulivat alueelle valtakunnallisena kehitystyönä ja auttoivat paljon verkoston toiminnan ymmärtämisessä.

Digitukiasiakkaan kohtaaminen -työpajassa ryhmä jaetaan pareihin. Työpajassa hyödynnettiin hankkeessa kehitettyjä digituen opastamistilanteiden tunnetila- ja kysymyskortteja. Toinen pareista on asiakas ja käyttää työpajan tunnetila- ja kysymyskortteja. Asiakas näyttää tunnetilaa, joka voi olla esimerkiksi vihainen, ja kysyy kysymyskorttien kysymyksiä digitukijapariltaan. Digitukijana toimiva pari kohtaa asiakkaan tämän tunnetilanteen mukaisesti ja yrittää auttaa häntä tämän kysymyksen ratkaisemiseksi. Kysymyksiin ei haeta välttämättä oikeaa vastausta, vaan tarkoitus on harjoitella tiedonhaku digituki asiakkaan kanssa. Tyydyttävä vastaus on saavutettu, kun sekä asiakas että digitukija ovat tyytyväisiä vastaukseen. Tyydyttävään lopputulokseen pääseminen edellyttää keskustelua digituen tarpeista.

Ohjaaja pyrkii olemaan osallistumatta tiedonhakuun, vaan ohjaa pareja vain tarvittaessa. Ohjaajan mukanaolo tiedonhaussa aiheuttaa työpajaan osallistujille paineita oikeiden vastausten löytymisestä, joka voi johtaa lukkoon menemiseen ja työpajan epäonnistumiseen. Ohjaaja auttaa pyydettäessä pareja sekä monitoroi aktiivisesti, miten kullakin parilla sujuu. Monitorointi onnistuu kuuntelemalla tunnelmaa, äänensävyä ja miten vastausten hakeminen sekä yhteistyö sujuu.

Työpajan ohjekesto on noin 20-30 minuuttia riippuen osallistujista ja käytettävissä olevasta ajasta. Ohjaaja seuraa milloin keskustelu tyrehtyy ja voi käyttää sitä yhtenä merkinä siitä, että on hyvä aika lopettaa. Työpajan jälkeen tehdään yhdessä kooste työpajasta. Koosteessa keskustellaan kysymyksistä, millaisia asioita tuli vastaan, löytyikö vastauksia ja mitä mieltä osallistujat ovat digituen antamisesta. Hyvä on myös käydä yhdessä läpi esille nousseiden vaikeiden kysymysten vastaukset tai muut mieleen jääneet asiat työpajasta. Onnistunut työpaja herättää keskustelua ja osallistujat hoksasivat käyttä netistä löytyviä tiedonhaun välineitä, kuten Googlea.

Kysymys-, tunnetila- ja asenne digiä kohtaan -kortit. Korttien kysymykset ovat todellisia hanketyöntekijältä tai Oulun kaupunginkirjaston digitalkkareilta kysytyjä kysymyksiä.

Kirjastoissa, joihin keväällä ei ollut päästy koronan vuoksi järjestettiin pidempi koulutus, jossa käytiin valikoiden myös kevään asioita läpi. Muutamat kirjastot eivät omien aikataulujensa vuoksi voineet ottaa vastaan koulutusta keväällä tai syksyllä. Näistä kirjastoista kuitenkin osallistuttiin aktiivisesti webinaareihin.

3.7 Etäkoulutukset syksy 2020: webinaarit ja Ari Haasion tiedonhaun työpajat

Syksyllä 2020 pidettiin myös webinaareja. Webinaarien aiheiksi valikoitui palautteiden perusteella yksityiskohtaisempia asioita kuin keväällä. Webinaarien aiheet olivat seuraavat:

- pe 4.9. Videon luominen PowerPointilla
- pe 18.9. Etädigituen antaminen kirjastoissa
- pe 2.10. Google välineet (Meet, Docs)
- pe 16.10. Digituen paikalliset ja valtakunnalliset yhteistyökanavat
- pe 30.10. Videoiden tekstitys
- pe 13.11. Liboppi: käyttö ja tunnusten teko
- pe 27.11. Liboppi: hallinnoijakoulutus

Webinaareissa oli vähemmän osallistujia kuin keväällä, mutta se oli odotettavissa. Syksyn webinaarit olivat tarkoituksella fokuoituneempia, jotta ne vastaisivat paremmin kysyntään. Keväällä tapahtunut kirjastojen sulkumahdollisti kirjaston työntekijöiden laajemman osallistumisen kevään webinaareihin., syksyllä webinaarit pidettiin kirjastojen ollessa auki. Yhteensä webinaareihin osallistui syksyllä 169 ihmistä.

Seinäjoen ammattikorkeakoulun kirjasto-opintojen yliopettaja Ari Haasio piti kolme työpajaa tiedonhausta joulukuussa 2020. Koronatilanteen vuoksi työpajat pidettiin etätyöpajoina. Työpajojen osallistujamäärä rajattiin 16, jotta kouluttajalla olisi mahdollisuus opastaa jokaista koulutukseen osallistujaa.

3.8 Valtakunnallinen yhteistyö

Valtakunnallista kehittämistehtävää hoitava hanketyöntekijä Päivi Litmanen-Peitsala koordinoi alueiden yhteistyötä sekä toimi yhteyshenkilönä alueellisten hankkeiden ja valtiollisten organisaatioiden välillä. Vuoden 2020 alussa aloitti Digi- ja väestötietovirasto eli DVV. Sen rooli digitukijoiden kouluttajana kasvoi koko vuoden ajan. Päivi Litmanen-Peitsala toimi yhteyshenkilönä hankkeille DVV:n suuntaan.

Hankkeiden yhteistyökanavana toimi pääsääntöisesti Helsingin kaupungin Microsoft Teams-alusta. Helsingin Teamsin kautta saapui tiedotteita, siellä käytiin keskustelua ja jaettiin tiedostoja. Yhteinen keskustelualusta helpotti yhteistyötä merkittävästi. Yhteistyötä pyrittiin jatkuvasti kehittämään. Syksyllä 2019 pidettiin kokous Oulussa, jossa sovittiin muun muassa Liboppi toimikunnan perustamisesta. Digituen ja hankkeiden valtakunnallista yhteistyötä kehitettiin yhteistyöryhmien kautta. Oulun AKE-oli kaikissa ryhmissä aktiivisesti mukana.

Valtakunnalliseen jakoon tuotettiin useita painettuja julkaisuja, joita digihanke jakoi alueen kirjastoihin kuljetusten ja kaukopalvelun välityksellä. Näitä julkaisuja olivat Digiopastus asiakaspalveluna, Koko kylä digiopastaa juliste ja Digiä opastamaan – asiakkaan tukena verkostojen kanssa. Palautteiden perusteella kaikki julkaisut tulivat käyttöön ja olivat hyödyllisiä.

Turku esitteli muille AKE-alueille heidän käyttöönottamansa Liboppi Moodle-alustan syksyllä 2019. Esittelyssä käytiin läpi, mitä Turku oli suunnitellut tekevänsä Libopin avulla ja miten se aikoi hyödyntää sitä digihankkeessa. AKE-alueet ottivat yhteisesti käyttöön kirjastojen henkilökunnan osaamisen kehittämiseen moodlen Liboppi-alustan.

Kesällä 2020 hanketyöntekijä perehtyi Liboppiin ja muotoili Turun antaman e-aineistokurssin pohjalta Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan tarpeisiin soveltuvan e-aineistokurssin. Henkilökuntaa opastettiin Libopin käyttöön syksyn webinaareissa. Oulun Yliopistolta hankittiin Liboppiin Informaatiolukutaidon kurssi, joka saatiin käyttöön hankkeen lopulla.

4 Hankkeen vaikutukset ja jatkotoimenpiteet

Hanke seurasi toiminnan vaikutuksia palautteiden ja kyselyjen perusteella. Jokaiselle koulutukseen ja webinaariin osallistuneelle lähetettiin palautekysely, joiden vastauksia seurattiin pitkin vuotta. Hanke toteutti myös kyselyn digitaidoista syksyllä 2019 ja 2020. Palautteita koulutuksiin ja webinaareihin osallistujilta saatiin paljon. Alla olevassa taulukossa 2 nähdään osallistujamäärät yhteenlaskettuna sekä koulutusten määrät. Luvut vastasivat hankkeen tavoitteita.

Taulukko 2 Koulutuksiin osallistuneet

Koulutuksiin osallistuneet	354
Webinaareihin osallistuneet	954
Koulutusten määrä 2020	67
Webinaarien määrä 2020	19

4.1 Digitaitokyselyt 2019 ja 2020

Digitaitokysely lähetettiin kaikille alueen kirjastoille, jokaiselle kirjastolaiselle vastattavaksi. Kysely toteutettiin Google Formsilla. Vastauksia molempiin kyselyihin tuli todella hyvin. Syksyllä 2019 kyselyyn vastasi 171 henkilöä lähes kaikista alueen kirjastoista. Tuloksia hyödynnettiin hankkeen sisältöjen suunnittelussa varsinkin opetuspaketien osalta. Tuloksia verrattiin syksyllä 2020 järjestettyyn kyselyyn. Kyselyiden tuloksia vertailemalla nähtiin, miten alueen kirjastohenkilöstö koki digitaitojensa kehittyneen hankkeen aikana. Kyselyn tuloksia käytetään alueen henkilöstön digitaitojen kehittämisen tukena myös hankkeen jälkeen.

Kyselyiden tuloksia vertaillen nousi esiin digihankkeen lähikoulutusten vaikutus. Vuoden 2020 kyselyssä vastaajat olivat luottavampia omaan kykyihinsä ja ymmärsivät omasta mielestään nyt paremmin mitä digituki on ja miten kirjaston tulisi sitä antaa. Avoimissa palautteissa pyydettiin jatkamaan lähikoulutuksia ja nostettiin esiin tarve saada oman tasoista koulutusta.

4.2 Hankkeen palautteiden seuranta

Lähikoulutus palautteita seurattiin ZEF-palautelomakkeiden avulla. Palautetta pystyi antamaan anonymisti. Palaute oli pääosin positiivista. Palautteissa kiiteltiin esiintyjää ja mahdollisuutta osallistua koulutukseen omassa kirjastossa. Myös esityksien aikana saatu palaute heijasti tyytyväisyyttä paikalle tulemiseen. Eräässä kirjastossa kommentointiin, että omassa kirjastossa tutussa ympäristössä on helpompi keskittyä oppimaan.

Webinaarien katsojille lähetettiin myös palautekysely, jonka avulla seurattiin webinaarien vastaanottoa. Palautteissa toivottiin pidemmälle menevää koulutusta ja tasojen huomioon ottamista. Syksyn koulutuksissa nämä palautteet otettiin huomioon. Etäkoulutusten hankaluudet tulivat myös esille palautteissa.

4.3 Jatkotoimenpiteet

Digihankkeen jälkeen henkilökunnan digitaitojen kehittämistä jatketaan koulutuksilla, joissa hyödynnetään hankkeen aikana syntyneitä yhteistyökanavia ja materiaaleja. Hyödynnettäväksi tulee myös hankkeen palautteet ja kyselyjen tulokset, joiden avulla määritellään alueen jatkotoimenpiteiden tarvetta.

Hyvät kokemukset etäkoulutuksista ja yhteistyökokousten pitämisestä etänä kannustavat jatkamaan näitä yhteistyön muotoja. Etäkokoukset säästävät aikaa ja resursseja sekä helpottavat yhteyden pitämistä.